

FİLİSTİN

GIDA - İÇECEK SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: 6 / 5 / 2025

Raporu Hazırlayan: Kudüs Ticaret Ataşeliği

GIDA-İÇECEK SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke Pazarında Gıda-İçecek Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Gıda-İçecek sektörü, Filistin'in en köklü ve stratejik sektörlerinden biridir. İhracatın %22'sini karşılayan bu sektör, yıllık yaklaşık 300 milyon dolarlık ihracat hacmiyle önemli bir döviz kaynağıdır. Yerli üretim 120'den fazla gıda ürünüyle iç pazarın büyük bir kısmını karşılamakta, ayrıca 15.000'den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır. Tarımsal kaynaklara dayalı yapısıyla sanayinin lokomotiflerinden biri olan gıda sektörü, 2.343 işletmeyle tüm sanayi kuruluşlarının %14'ünü oluşturmaktadır. Artan yerli tüketim, devlet teşvikleri ve İsrail ürünlerine yönelik boykot sayesinde sektör güçlü bir büyüme potansiyeline sahiptir.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

2024 yılında Filistin'de üretici fiyatları, 2023 yılına kıyasla %35,42 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde üretici fiyat endeksi 150.44 seviyesine ulaşmıştır (baz yıl: 2019 = 100). Bu artışın temel nedeni, tarım ve balıkçılık faaliyetlerinde kaydedilen yaklaşık %99 oranındaki fiyat artışı ile gıda-ışecek işleme sanayisindeki %7,52'lik artıştır. Ancak, 2025 yılının Ocak ayında bazı üretici fiyatlarında düşüşler gözlemlenmiştir. Bu dönemde bazı tarım ürünlerinin ortalama kilogram fiyatları şu şekildedir: Domates: 8,10 Şekel, Beyaz lahana: 4,14 Şekel, Ispanak: 2,11 Şekel, Maydanoz: 9,09 Şekel, Soğan: 3,86 Şekel, Sarımsak: 16,68 Şekel, Patates: 4,15 Şekel, Salatalık: 5,69 Şekel, Kabak: 7,69 Şekel, Patlıcan: 8,72 Şekel, Acı biber: 28,64 Şekel, Tatlı biber: 3,50 Şekel, Taze fasulye: 11,02 Şekel, Avokado: 1,42 Şekel, Portakal: 6,15 Şekel, Limon: 9,85 Şekel, Mandalina (Klementin): 5,17 Şekel.

Hayvansal üretime ilişkin olarak, üretici fiyatları %5,51 oranında gerilemiştir. Büyük canlı tavukların kilogram fiyatı 10,39 Şekel, 2 kilogramlık yumurta kolisinin fiyatı ise 11,31 Şekel olarak kaydedilmiştir. Gıda sanayiindeki imalat sektöründe de bir miktar gerileme yaşanmıştır; 2024 Aralık ayına kıyasla üretici fiyatları %0,17 oranında azalmıştır. Bu kapsamda; fırın ürünlerinde fiyatlar %2,84 oranında düşmüştür, Yem sanayinde %0,65 oranında azalma olmuştur. Buna karşın: bitkisel ve hayvansal yağ sanayisinde fiyatlar %0,92, meyve ve sebze işleme ve muhafaza/saklama sanayisinde ise %0,54 oranında artış gözlemlenmiştir.

Toptan satış fiyatlarına bakıldığında ise şu değişiklikler görülmektedir: sebze ve meyve fiyatları %10,57, canlı hayvan fiyatları %7,83, ıçecek fiyatları %6,67, balık ve et fiyatları %5,19 oranında azalmıştır. Öte yandan, süt ve yumurta fiyatlarında %5,72 oranında artış kaydedilmiştir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Filistin Gıda Sanayileri Birliği

Filistin Gıda ve Tarım Sanayileri Birliği, üyelerine hizmet sunmak ve onların işlerini takip etmek amacıyla, en iyi hizmetleri sağlamak ve sürekli iletişim kurmak hedefiyle 1995 yılında kurulmuştur. Gıda Sanayileri Birliği yaklaşık 206 üyeden oluşmakta olup amacı, gıda sanayi sektörünü geliştirmektir. Gıda sanayi sektörü, Filistin sanayisinin yaklaşık %23'ünü temsil etmektedir. Filistinli aileler gelirlerinin %36-38'ini gıdaya harcamaktadır. Gıda sanayi sektörü yaklaşık 15.000 işçiye istihdam sağlamaktadır. Bu sektörün önemi, 580 milyon Amerikan dolarını aşan yatırım hacminden kaynaklanmaktadır.

Web: <http://pfiu.org/>

Eriha ve Ağvarlar Hurma Üreticileri Kooperatifi

Filistin'deki önde gelen tarımsal kooperatif kuruluşlarından biridir. Kooperatif, özellikle hurma üretiminin ana merkezi konumundaki Ağvar bölgesinde, hurma tarımı ve hurma üretimi sektörünü destekleme ve düzenleme alanında kilit bir rol üstlenmektedir.

Web: <https://www.facebook.com/PFCAJericho/>

Filistin Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi

Mali ve idari açıdan bağımsızlığa sahip, yarı resmi bir Filistin kurumu olup, 2005 yılında revize edilen Tarım Yasası'na dayanarak kurulmuştur. Konseyin merkezi, Ramallah ve El-Bireh kentinde bulunmakta olup, başkanlığını Ocak 2014'ten bu yana Fayyad Fayyad yürütmektedir.

Web: https://www.facebook.com/profile.php?id=100057050246626&locale=ar_AR

Kasaplar Sendikası

+972 59-822-5773

Kontak: https://www.facebook.com/guild1syndicate/?locale=ar_AR

1.4 Gıda – İçecek Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Gıda ve içecek sektörü, büyük ölçüde yerel pazarın gücüne dayanmaktadır. Yerel düzeyde Filistin ürünleri Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nin tüm illerinde pazarlanmakta; bazı şirketler ürünlerini Doğu Kudüs'te satabilmekte, bazıları ise İsrail'in uyguladığı kısıtlamalar nedeniyle bundan faydalanmamaktadır. İhracat açısından ise, ihraç edilen ürünlerin yaklaşık %85'i İsrail pazarına gitmekte, geri kalan kısmı ise ülkemiz, Orta Doğu ve Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir.

2. Ülkenin SektördeDış Ticareti

2.1 Gıda –İçecek Sektöründe Filistin'in En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	ÜlkeAdı	İthalatDeğeri (Milyon\$)
1	İsrail	821,111
2	Türkiye	119,418
3	Mısır	98,044
4	Hindistan	61,117
5	Suudi Arabistan	60,400
6	Polonya	39,937
7	Ürdün	36,169
8	Brezilya	35,467
9	Hollanda	33,419
10	İtalya	31,882
Gıda-İçecek Sektöründe Ülkenin Tüm İthalatı	TümÜlkeler	1,698,613

Kaynak: PCBS

*Veriler 2023 yılına aittir

2024 verileri 2025 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.2 Gıda-İçecek Sektöründe Filistin'in En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	ÜlkeAdı	İhracatDeğeri (Milyon\$)
1	İsrail	191,638
2	Birleşik Arap Emirlikleri	21,214
3	Türkiye	20,388
4	ABD	17,753
5	Ürdün	13,421
6	Birleşik Krallık	8,393
7	Suudi Arabistan	7,394
8	Kuveyt	6,306
9	Almanya	4,194
10	Katar	3,802
Gıda-İçecek sektöründe Ülkenin Tüm İhracatı	TümÜlkeler	320,906

Kaynak: PCBS

*Rakamlar(Bin \$ ile)

*Veriler 2023 yılına ait. 2024 verileri 2025 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.3 Gıda-İçecek Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler
(10 ürün)

	GümrükTarif e Kodu (6 Basamaklı)	ÜrünAdı	İthalatDeğ eri (Milyon\$)	Türkiye'den İthalatı (Milyon\$)	Türkiye'denİ thalatınPayı (%)
1	220190	Diğer sular (tatlandırıcı maddeler katılmamış, lezzetlendirilmemiş)	100,831	46	0.04%
2	220290	Konsantre bazlı alkolsüz içecekler (limonata, düşes, buratino, kola, çan, kremalı soda, ekstra sitro, sayan, tarhun, "Portakal" aromalı, "Limon-Lime" aromalı, "Kızılıçık" aromalı	95,317	1,074	1.12%
3	110100	Fırıncılık için buğday unu: en yüksek dereceli, birinci dereceli, ikinci dereceli. Genel amaçlı buğday unu	63,961	15,099	23.60%
4	190110	Meyve ve meyve katkılı gıda için yulaf unu, kağıt torbalarda, kutularda, plastik kutularda, polietilen astarlı olanlar dahil, net ağırlığı 50 ila 250 gram	57,939	40	0.06%
5	180690	çikolata, sütlü çikolata, şekerleme sırları ile sırlanmış tatlılar; - şeker ve yağ sırları ile sırlanmış tatlılar; - sırsız tatlılar; - çırpılmış gövdeli sırlı ve sırsız tatlılar	48,602	4,472	9.20%
6	210500	Dondurma ve yenilen diğer buzlar; kakao içeren, katı süt yağı < % 3	47,771	192	0.40%
7	100630	Pirinç (uzun taneli, yarı olarak değirmenden geçirilmiş, 2 < uzunluk/genişlik oranı < 3, yarı haşlanmış)	46,339	1,741	3.75%
8	040719	Kuş Ve Diğer Kümes Hayvanlarının Yumurtaları; Kuluçkalık (Kabuklu)	45,772	-	-
9	190532	Waffle ve gofretler.	44,670	7,227	16.17%
10	190590	Ekmek, hamur işleri, kekler, bisküviler ve diğer fırın ürünleri (kakao içersin ya da içermesin); ayin ekmekleri, farmasötik kullanım için uygun boş kapsüller, mühürleme gofretleri, pirinç kâğıdı ve benzeri ürünler (gevrek ekmek, zencefilli ekmek ve benzerleri hariç).	36,456	12,049	33.05%

Kaynak: PCBS

*Veriler 2023 yılına aittir. 2024 verileri 2025 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

2.4 Gıda-İçecek Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler
(10 ürün)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (Milyon\$)	Türkiye'ye İhracat (Milyon\$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
1	080410	Hurma (taze veya kurutulmuş)	68,705	20,387	29.67%
2	150910	Sızma zeytinyağı ve zeytin ağacının meyvesinden yalnızca mekanik veya diğer fiziksel yöntemlerle, yağın bozulmasına yol açmayacak koşullar altında elde edilen fraksiyonları.	40,755	371	0.91%
3	210690	Gıda hazırlıkları, başka yerde belirtilmemiş	19,841	-	-
4	220290	Konsantre bazlı alkolsüz içecekler (limonata, düşes, buratino, kola, çan, kremalı soda, ekstra sitro, sayan, tarhun, "Portakal" aromalı, "Limon-Lime" aromalı, "Kızılıçık" aromalı	18,599	-	-
5	220110	Mineral ve gazlı sular (tatlandırıcısız, lezzetlendirilmemiş)	13,760	-	-
6	180690	çikolata, sütlü çikolata, şekerleme sırları ile sırlanmış tatlılar; - şeker ve yağ sırları ile sırlanmış tatlılar; - sırsız tatlılar; - çırpılmış gövdeli sırlı ve sırsız tatlılar	10,643	-	-
7	200599	Diğer sebzeler ve sebze karışımları; dondurulmamış, sirke/asetik asitten başka usulde hazırlanmış veya konserve edilmiş	8,826	-	-
8	070200	Domates (taze/soğutulmuş)	8,727	-	-
9	170490	Kakao içermeyen şekerlemeler, beyaz çikolata dahil (sakız hariç).	7,363	-	-
10	180631	İçi dolgulu, 2 kg veya daha az ağırlıkta blok, tablet veya çubuk halinde kakao içeren çikolata ve diğer hazırlıklar.	6,823	-	-

Kaynak: PCBS

*Veriler 2023 yılına aittir. 2024 verileri 2025 yılının Kasım-Aralık döneminde PCBS tarafından açıklanacaktır.

3. Gıda-İçecek Sektöründe Ülkemizden Filistin'e İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Türkiye'nin Filistin'e İhracatı

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2019	2020	2021	2022	2023
151219	Ayçiçeği tohumu ve aspir yağları ve bunların fraksiyonları (ham olanlar HARİÇ)	6,759	11,551	16,293	30,921	24,965
110100	Fırıncılık için buğday unu: en yüksek dereceli, birinci dereceli, ikinci dereceli. Genel amaçlı buğday unu	10,371	16,025	13,992	16,346	15,099
190590	Ekmek, hamur işleri, kekler, bisküviler ve diğer fırın ürünleri (kakao içersin ya da içermesin); ayın ekmekleri, farmasötik kullanım için uygun boş kapsüller, mühürleme gofretleri, pirinç kâğıdı ve benzeri ürünler (gevrek ekmek, zencefilli ekmek ve benzerleri hariç).	8,258	8,003	11,410	11,839	12,049
190532	Waffle ve gofretler.	6,719	6,127	7,129	7,446	7,227
190531	Tatlı bisküviler	7,993	8,086	7,336	8,114	6,959
170490	Kakao içermeyen şekerlemeler, beyaz çikolata dahil (sakız hariç).	4,466	4,039	6,424	8,477	5,784
220210	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) (ilave şeker veya tatlandırıcı katılmış veya aromalandırılmış)	3,298	3,201	4,597	3,436	4,560
180690	çikolata, sütlü çikolata, şekerleme sırları ile sırlanmış tatlılar; - şeker ve yağ sırları ile sırlanmış tatlılar; - sırsız tatlılar; - çırpılmış gövdeli sırlı ve sırsız tatlılar	5,606	5,376	6,060	6,529	4,472
220110	Mineral ve gazlı sular (tatlandırıcısız, lezzetlendirilmemiş)	3,367	3,623	6,389	7,675	4,318
151529	Mısır yağı ve fraksiyonları (ham HARİÇ)	1,160	1,139	3,229	3,126	2,662
071320	Nohut; kabuksuz (kuru)	1,712	2,797	2,370	1,832	2,232
100630	Pirinç (uzun taneli, yarı olarak değirmenden geçirilmiş, 2 < uzunluk/genişlik oranı < 3, yarı haşlanmış)	931	1,450	1,354	2,131	1,741
040610	Taze peynirler (olgunlaştırılmamış veya preslenmemiş) (peyniraltı suyundan yapılmış peynirler dahil) ve pıhtılaştırılmış ürünler	361	950	1,186	1,551	1,725
151710	Margarin (sıvı margarin hariç)	927	1,225	1,427	2,000	1,674
071340	Mercimekler; kabuksuz, kuru	945	1,376	1,201	1,373	1,584
190430	Bulgur	745	828	1,232	1,296	1,466
Diğer	Diğer Ürünler	15,758	17,438	25,186	22,268	20,901
Toplam	Tüm	79,403	93,234	116,815	136,360	119,418

Kaynak: PCBS

* 2024 yılına ait veriler, 2025 yılı Kasım-Aralık döneminde açıklanacaktır.(1000 USD)

3.2 Sektörde Ülkemizin Filistin’e İhracatı (Miktar ton/kg/litre ...)*
Filistin kaynaklarından bu konuya ilişkin veri elde edilememiştir

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Filistin Merkezi İstatistik Kurumu (PCBS) verilerine göre, Filistin'in yurt dışından en fazla ithal ettiği gıda ürünleri; içecekler, un ve kakao ürünleridir. Öte yandan, Filistin'in dış pazarlara en çok ihraç ettiği ürünler arasında hurma ve zeytinyağı yer almaktadır. Filistin, özellikle Eriha ve Ağvarlar bölgesinde yetiştirilen hurmalarıyla tanınmaktadır. Ancak savaşın başlangıcından bu yana, bu sektör ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. İsrail işgal güçleri, tarım arazilerini ele geçirme girişimlerinde bulunmuş, çiftçilerin hurma ağaçlarına erişimini engellemiş ve benzer şekilde zeytin sektörünü ve zeytinyağı üretimini de olumsuz yönde etkilemiştir.

SektördeÖnde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

No.	Firma	Web sitesi
1	Al Salwa Gıda Ürünleri Şirketi	www.salwa.ps
2	Ghosheh Gıda Endüstrisi Ltd.	www.hgg.com
3	Siniora Gıda Sanayi Ltd. Şti.	www.siniorafood.com
4	Al-Madain Gıda Şirketi	www.madaenfood.com
5	Zadna Tarımsal Üretim Şirketi	www.sinokrot.com
6	Nakheel Filistin Tarım Yatırım Şirketi	www.nakheelpal.com
7	Bitkisel Yağ Fabrikaları Şirketi	www.voice.ps
8	Yakın Doğu Sanayi ve Ticaret Şirketi - Anabtawi	www.anabtawigroup.com
9	Al-Junaidi Süt Ürünleri Şirketi	www.aljuneidi.com
10	Petra Gıda ve Yatırım Şirketi	www.alpetra.ps
11	El Arz Dondurma Fabrikası Şirketi	www.alarz.ps
12	Al Hamouda Gıda ve Tarım Ürünleri Şirketi	www.hamodagroup.com
13	Sarayu Bisküvi, Simit ve Cips Fabrikası	www.sarayoelwadih.ps
14	Al-Binar Süt Ürünleri Fabrikası	www.pinar.psc
15	Süt Ürünleri - Zekat Rehabilitasyon Projesi	www.safadairy.ps
16	Al-Wefaq Tarımsal Üretim Şirketi	www.invtree.com
17	Tarımsal Üretim - Al-Junaidi Çiftlik Şirketi	www.aljuneidi.com
18	Gala Gıda Endüstrileri Şirketi	www.jala.ps
19	Altın Buğday Değirmenleri Şirketi	www.gwmc.ps
20	Malham Şirketi Fırın ve Tatlı Malzemeleri	www.melhemco.com
21	Sinqrot Gıda Ürünleri Şirketi	www.sinokrot.com

22	Al-Mahsiri Gıda Şirketi	www.almahsiri.com
23	Al-Awda Gıda Fabrikaları Şirketi	www.elawda.com
24	Al-Karawan Tahin Fabrikası	www.alkarawan.ps
25	Al-Hicaz Çikolata Şirketi	www.alhijaz.ps
26	Halil Rahman Şirketi	www.pasta.ps
27	El Sanabel Zahabiyya Makarna Fabrikası	www.hour-ps.com
28	Al-Nasr Fabrika ve Değirmenler Şirketi	www.alnaser.ps
29	Al-Qasrawi Ticaret ve Sanayi Şirketi	www.qasrawi.ps
30	Salah Ticaret ve Sanayi Şirketi	www.salahchips.com
31	Al Zahraa Gıda ve İçecek Fabrikası Şirketi	www.alzahra.ps
32	Maslamani Şirketi	www.maslamani.net
33	Shalhoub Endüstriyel ve Ticari Şirketi	www.shalhoub.ps
34	Abu Hamid Kuruyemiş Şirketi	www.fayyadabohmeid.com
35	Abu Iskandar Şirketi	www.abo eskandar.com
36	Badri ve Haniya Şirketi	www.bah.ps
37	Al-Jabrini Gıda Endüstrileri Şirketi	www.al-jebrini.com
38	Marib Cips Şirketi	www.marebco.com
39	El Taawaniyye Yem Şirketi	www.sunbula.net
40	Tavuk Yetiştiricileri Kooperatifi Derneği	www.cfpbpf.org
41	Filistin Tavukçuluk Şirketi PPC	www.aziza-ppc.com
42	Al Wataniyyeh Yem Şirketi	www.hour-ps.com
43	Ulusal İçecek Şirketi Ltd. (Coca-Cola)	www.nbc-pal.com
44	İçecek Dolumunda Al-Yaziji Grubu	www.yazegigroup.com
45	Adam Ticaret ve Sanayi Şirketi	www.adam83.com
46	El-Merdavi içecek fabrikası	www.madina.ps
47	Al Sharif Sanayi ve Ticaret Şirketi	www.alshareefco.com

Kaynak: Filistin Gıda Endüstrileri Birliği

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STK'lar ve İletişim Bilgileri

-Filistin Gıda Sanayileri Birliği

Telefon: 00970-2403511

Mail Adresi: b.ghalyoun@pfiu.org

Web Sitesi: <https://pfiu.org/>

-Yatırım'a Teşvik ve Sanayi Bölgeler Kurumu

Telefon: 0097022988791

Mail Adresi: info@pipa.gov.ps

Web Sitesi: www.pipa.ps

- İş Adamları Derneği

Telefon: 0097022974636
Mail Adresi: info@pba.ps
Web Sitesi: www.pba.ps

- **Eriha ve Ağvarlar Hurma Üreticileri Kooperatifi**
Kontak: <https://www.facebook.com/PFCAJericho/>

-**Filistin Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi**
Kontak:
https://www.facebook.com/profile.php?id=100057050246626&locale=ar_AR

4.2.2 İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Firmaların kayıtlı oldukları ticaret odaları ile iletişime geçerek veya Filistin **Gıda Sanayileri Birliği** web sitesini ziyaret ederek sektördeki İthalatçı firmalara ulaşılabilir.

Filistin Gıda Birliği Web Sitesi : <https://pfu.org/ar/publications/links>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Filistin'de gıda sektörüne yönelik ürünlerin ithalat süreci, belirli resmi prosedürlerin tamamlanmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda, ithalat yapabilmek için öncelikle Filistin Milli Ekonomi Bakanlığında bir dış ticaret işlem kartı edinilmesi zorunludur. Söz konusu kart, ithalatçının kimliğini ve ticari yetkinliğini resmi olarak belgeleyen çeşitli bilgileri içermektedir.

Filistin Yönetimi bölgelerine gıda ürünleri ithal etmek isteyen herkesin, İsrail Sağlık Bakanlığı'na bağlı Ulusal Gıda Hizmeti'nden izin alması gerekmektedir. Ulusal Gıda Hizmeti, ithalatçının, ithal edilen gıda ürününün ve depolama koşullarının İsrail yasalarına (kanunlar, yönetmelikler, iç tüzükler ve kararnameler) uygunluğunu denetlemektedir. Her yıl, yaklaşık 22.000 ithal gıda ürününe onay verilmektedir.

Filistin Sağlık Bakanlığı, ithal edilen ürünler tedarikçinin depolarına ulaştıktan sonra gerekli testleri ve analizleri yaparak, ürünlerin Filistin'in standart ve gereksinimlerine uygun olup olmadığını kontrol eder. Tüm prosedürlerin tamamlanmasının ardından ürünün ithalatına izin verilir.

Gıda Ürünleri İthalatında Gerekli Belgeler:

İsrail Sağlık Bakanlığı'ndan lisans almak için aşağıdaki belgelerin önceden sunulması gerekmektedir. Belgeler, ya İsrail gümrük temsilcisi aracılığıyla ya da İsrail Sağlık Bakanlığı'nın elektronik kayıt sitesinden gönderilebilir.

Fatura, ürün analiz raporu, kalite sertifikası, sağlık sertifikası, numune(vasra) ve istenebilecek diğer vb. belgeler.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

İthal edilen ve ihraç edilen ürünler denetim ve gözetim süreçlerine tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda, Filistin Standartlar Enstitüsü, kalite sertifikaları ve teknik standartlara uygunluk süreçlerini denetlemekle yetkilidir. Kurum, ithalat ve ihracat işlemlerinde ürünlerin belirlenen kalite kriterlerine uyumunu sağlamak amacıyla gerekli incelemeleri yapmakta ve ilgili düzenlemeleri uygulamaktadır.

Filistin Standartlar Enstitüsü'nün web adresi:

<http://www.psi.pna.ps/en/pages/default.aspx>

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Gıda Fuarı (Gıdauna)

Filistin Gıda Sanayileri Birliği, her yıl Filistin Gıda Fuarı – **Gıdauna**'yı düzenlemektedir. Birlik, fuarı her yıl Filistin'in her iki bölgesinde de düzenlemeye özen göstermektedir. 7 Ekim'den önce fuar Gazze Şeridi'nde de düzenlenirken, Batı Şeria'da seçilen bir şehirde de yapılmaktaydı.

Birlik, bu fuarlarla Filistinli tüketicilere Filistin gıda ürünlerini tanıtmayı ve bu ürünlerin yerel pazardaki pazar payını artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca, fuar sırasında Filistinli gıda fabrikalarının sunduğu avantajlardan ve indirimlerden yararlanarak tüccarları ticari anlaşmalar yapmaya teşvik etmektedir. Fuar en son 2023 yılında düzenlenmiştir.

El Badil fuarı (Türkçesi : Alternatif Fuarı)

El Badil Fuarı bu yıl, Ramallah şehrinde düzenlenmiş olup, Filistin ve Arap ürünlerini kapsayan bir sergiye ev sahipliği yapmıştır. Amaç, Filistin ürünlerini desteklemek ve vatandaşlara, boykot edilen İsrail mallarına alternatif olarak yerel ürünlerin mevcut olduğunu duyurmaktır.

4.6 Sektörde Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri

Ülkedeki mevcut savaş durumu nedeniyle birçok uçuş kaldırılmış olup, hali hazırda planlanan bir ticaret heyeti programı bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Filistin Maliye Bakanlığına bağlı Genel Tedarik Müdürlüğü, gıda sektörüne yönelik ihaleler yayımlamaktadır. Ayrıca, "Filistin İhaleleri" (Ata'at Filistin) adlı platform üzerinden Gazze Şeridi'ne yiyecek ve içecek temini amacıyla çeşitli kamu ihaleleri duyurulmaktadır. Bununla birlikte, Dar el-Yetim Derneği de yetim çocuklara yönelik et ve diğer gıda ürünlerinin temini için ihaleler açmaktadır.

Genel Tedarik Müdürlüğü <https://gs.pmf.ps/index.php?p=apply>
At-ta'at Filastin <https://www.tender4arab.com/search.aspx?cat=291>
Dar el-Yetim Derneği <https://darelyateem.org/en/home/>

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

-20 Temmuz 2004 tarihinde İstanbul'da imzalanan Türkiye-Filistin Serbest Ticaret Anlaşması'nın onaylandığına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı, 18 Nisan 2005 tarih ve 25790 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Anlaşma, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, 26 Aralık 2024 tarihinde toplanan Türkiye Filistin işbirliği konseyi 2. Dönem toplantısında alınan kararlar kapsamında Filistin'in dünyaya ihraç ettiği 41 tarım ürününün STA kapsamına alınmış ve Filistin'den Türkiye'ye yapılan mevcut hurma ihracat kotası gümrük vergisiz olarak 5 bin ton'dan 7 bin ton'a çıkarılmıştır.

Filistin'in ayrıca;

- OPEC Uluslararası Kalkınma Fonu ile Yatırım Teşviki ve Koruma Anlaşması,
- Rusya ile Yatırımı Koruma ve Teşvik Etme Anlaşması,
- Amerika Birleşik Devletleri ile Serbest Ticaret Beyanı,
- Avrupa Birliği ile Ticaret ve İşbirliğine İlişkin Geçici Avrupa Ortaklık Anlaşması,
- EFTA ülkeleriyle Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Çin Halk Cumhuriyeti ile Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Brezilya ile Serbest Ticaret Anlaşması,
- İsrail ile Ekonomik İlişkiler Anlaşması (Paris Protokolü),

(Bu anlaşma Filistin Kurtuluş Örgütü ile İsrail hükümeti arasında 9 Nisan 1994'te Paris'te imzalanan ekonomik ticaret anlaşmasıdır Filistin ile ticaret yapılması hususunda en belirleyici olan protokoldür.)

- Mısır ile Ekonomik ve Ticari İşbirliği Anlaşması,
- Büyük Arap Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşması bulunmaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Gıda ve tarım ürünlerinin ithalatı, her ürün için belirlenen belirli bir kota kapsamında gerçekleştirilmektedir. Filistinli ithalatçıların, bu ürünler için tam veya kısmi vergi muafiyetinden faydalanabilmeleri için aşağıdaki belgeleri sunmaları gerekmektedir:

- Şirket kayıt belgesi
- Başvuru sahibi bir üretim tesisi ise sanayi ruhsatı
- Dış ticaret faaliyet belgesi
- Gelir vergisi, katma değer vergisi ve gümrük vergisi borcu bulunmadığına dair belge
- Ürünün türüne bağlı olarak Ekonomi, Tarım veya Sanayi Bakanlığı il müdürlüklerinden alınacak uygunluk belgesi

Aşağıda, Filistin'e çeşitli tarım ve gıda ürünlerinin ithalatı sırasında talep edilen özel belgeler ürün bazında detaylı şekilde sunulmuştur:

Donmuş Et İthalatı İçin Gerekli Belgeler:

- Tarım Bakanlığı'ndan ithalat onayı
- İhracatçı ülkeden alınmış sağlık sertifikası
- Gümrük tarafından onaylanmış ön fatura
- Önceki sevkiyatlara ait gümrük verileri
-

Endüstriyel Süt (Formül Mama) İthalatı İçin Gerekli Belgeler:

- Sanayi Bakanlığı tarafından düzenlenmiş lisans
- Sağlık Bakanlığı onayı
- Fabrikanın yıllık üretim miktarını belirten yeminli mali müşavir raporu
- Gümrük tarafından onaylanmış ön fatura
- Önceki sevkiyatlara ait gümrük verileri

Süt Ürünleri, Peynir ve Diğer Gıda Maddeleri İthalatı İçin Gerekli Belgeler:

- Sağlık Bakanlığı onayı
- Filistin Standartlar Kurumu'ndan alınmış sertifika veya Tüketici Koruma Kurumu'na ürünün ilgili standartlara uygunluğunu taahhüt eden belge
- Gümrük tarafından onaylanmış ön fatura
- Önceki sevkiyatlara ait gümrük verileri

Meyve /Buğday/Badem ve Yer Fıstığı/ Mısır, Bakliyat ve Ayçiçeği Tohumu İthalatı İçin Gerekli Belgeler:

- Gümrük tarafından onaylanmış ön fatura
- Bitki Koruma Ruhsatı
- Önceki sevkiyatlara ait gümrük verileri

Küçükbaş hayvan İthalatı İçin Gerekli Belgeler ve Şartlar:

- Yalnızca Tarım Bakanlığı tarafından onaylı ülkelerden ithalat yapılabilir
- İthalatçının ilk olarak ülkeye belirli miktarda küçükbaş hayvanı gümrüğe tabi olarak ülkeye sokması gerekmekte olup, sonrasında aynı miktarda küçükbaş hayvanı gümrüksüz olarak ülkeye sokabilmesine izin verilmektedir.
- Şirketin, sevkiyattan en az 48 saat önce Tarım Bakanlığı'na bilgi vermesi gerekir
- Tarım Bakanlığı'nın belirlediği koşullara uyulacağına dair taahhütname ve 70.000 Ürdün Dinarı tutarında teminat çeki
- Gümrük tarafından onaylanmış ön fatura
- Önceki sevkiyatlara ait gümrük verileri

4.10 Sektörde Standartlar

Filistin Standartlar Enstitüsü, inşaat, gıda, kimya, mekanik ve elektrik sektörlerinde test ve denetim hizmetleri sunmaktadır. Kalite veya gözetim belgesi alan işletmeler, uzman ekipler tarafından denetlenmekte, numuneler ulusal veya uluslararası akredite laboratuvarlarda test edilmektedir. Ayrıca, ithal ürünlerin ve yerel üretimlerin ilgili standartlara uygunluğu değerlendirilerek uygunluk sertifikaları düzenlenmektedir.

Filistin Standartlar Enstitüsü'nün web adresi:

<http://www.psi.pna.ps/en/pages/default.aspx>

Filistin'e ihraç edilecek ürünlerin İsrail standartlarına uygun olması gerekmektedir. Filistin Standartlar Enstitüsü ithal edilen ürünlerde formalite olarak belgeler üzerinde çalışmakta olup, bazen Sivil Savunma Kurumu işbirliği ile tetkik ve kontrol ziyaretleri olabilmektedir. Filistin Standartlar Enstitüsü Filistin'de veya Filistin dışında üretilen ürünler için standart belgeleri verme yetkisine sahiptir. Fakat İsrail'in işgali nedeniyle Filistin Devletinin gümrük kapıları üzerindeki kontrolünün olmayışı, ithal ürünlerin İsrail standartlarına uygun olduğu durumlarda malın ayrıca bir teste tabi tutulmaksızın serbest dolaşımına müsaade verilebilmektedir.

4.11 Sektörde Etiketleme

Etiketlerin, Filistin'e ithal edilen bütün malların üzerinde Arapça olarak yapıştırılması gerekmektedir.

Yazılması gereken bilgiler şöyledir:

- Ürünün adı ve ticari etiketi
- Ürünün tipi
- İthal eden kişinin ismi ve adresi
- Üretim ve son kullanma tarihi

-Ürünün yapıldığı maddelerinin oranları

-Herhangi koruyucu yâda saklama maddeleri

-Ürün miktarı

-Etiket üstünde Arapça'dan başka herhangi bir dilin olması halinde, metnin aynısının Arapça olarak ve daha büyük bir yazı ile yazılması gerekmektedir.

-Malları ithal etmeden önce Milli Ekonomi Bakanlığındaki Dış Ticaret Dairesine etiketi kabul etmeleri için başvuruda bulunulması gerekmektedir.

-Uyarı yazılmasına ihtiyaç olan ürünlerin üzerine güvenlik uyarısını yazmadan dağıtımı yapılamamaktadır.

-Etiketleme yeri Filistin Milli Ekonomi Bakanlığının etiketi onayından sonra, etiket kaynak ülkede yapıştırılıp gönderilebilecektir.

-Varış limanlarındaki gümrük depolarında ürünler açıldıktan sonra etiket yapıştırılabilir. Banka garantisi vasıtası ile ithalatçı depolarında yapıştırılabilir.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Malların sağlam bir şekilde varış noktasına ulaşmasını sağlayıp, paketleme yolları da şöyle sıralanabilir:

-Kartondan veya ahşaptan yapılmış koliler

-Çok katlı kaplar

-Variller

-Metal konteynerler

Paketlemenin türünü seçmeyi etkileyen unsurlar:

-Ürün özellikleri

-Taşıma tipi

-Yasal gereklilikler: Tüketici sağlığının güvenliği için, bazı ürünlere özellikle meyve, bitkiler ve et ürünlerinde geçerli olmaktadır.

Ambalajlama - Paketleme konusunda, Batı Şeria ve Gazze Şeridine ithal edilen ürünlerin güvenlik ve kontrol işleri ile ilgili İsrail'in herhangi bir kısıtlaması yoktur.

4.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlarv.b.)

Filistin'in gümrük kapıları olmadığından dolayı tüm mallar İsrail gümrük kapıları üzerinden işlem yapıp ülkeye girmektedir. Yurtdışından deniz yolu ile gelen mallar ilk olarak İsrail'in Haifa veya Aşdod limanlarından girmektedir, sonrasında mallar İsrail'den Filistin'e belirli sınır kapılarından geçmektedir. Filistin'in kuzey bölgelerine gelen mallar genelde Jalama sınırı üzerinden ülkeye giriş yapmaktadır. Güney şehirleri ise Tarkumya kapısı üzerinden mallarını İsrail'den ithal etmektedir.

Diğer taraftan Beytunya ve Kalandiya sınır kapılarından da ürün girişi mevcuttur, lakin bu sınır kapıları normal şartlarda daha çok İsrail'de çalışan Filistinlilerin giriş yaptığı sınır kapıdır.

Mısır ve Ürdün'den gelen mallar yine İsrail üzerinden Filistin'e giriş yapmakta olup, Ürdün'den gelen mallar Allenby Köprüsü (Kral Hüseyin Sınır Kapısı) üzerinden, Mısır'dan gelen mallar ise Nitsana sınır kapısı üzerinden olmak üzere Filistin'e ulaşmaktadır.

Savaş öncesinde normal şartlarda ise Filistin'in Gazze kısmına gelen mallar Mısır'dan Karam Abu Salim sınır kapısından ülkeye giriş yapmakta iken mevcut savaş durumunda bu gümrük kapısı kullanılmamaktadır.

4.14 Dağıtım Kanalları

Filistin topraklarında mevcut siyasi durum, şehirler arasındaki mesafenin kısalığı ve Filistin Devleti kontrolündeki bölgelerin küçük olmasından dolayı üretici ve toptancı şirketler perakendeci müşterilerine karayollarını kullanarak dağıtım yapmaktadır. Dağıtım kanalları pek gelişmemiş olmakla birlikte bir malın Filistin'e girişi müsaade edildikten sonra ulaşmasında herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.15.1 Ülkedeki Pazar yerleri

Ülkede e-ticaret gelişmemiş olup, en çok Shubiddak min Falesteen Open Sooq, Yummy.ps , delivin, CatchFood, Tawasi, Wheels siteleri kullanılmaktadır.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Miladi Yılbaşı (1 Ocak), Mevlit Kandili,Epifani (7 Ocak), Dünya Kadınlar Günü (8 Mart) Toprak Günü (30 Mart),İşçi Bayramı (1 Mayıs),Miraç Kandili, Ramazan Bayramı ,Bağımsızlık Bayramı (15 Kasım),Kurban Bayramı, Hicri Yılbaşı, Noel (25 Aralık)

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Ülkede Facebook kullanımı çok yaygın gerek kişiler gerek kurumlar ve hatta devlet kurumları facebook üzerinden bilgilendirme yapmaktadır.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Filistin’de e-ticaret yeterli seviyede gelişmemiş olup, e-ticaret düzenlemeleri, gümrük vergileri, muafiyetleri ve uygulamaları ile ilgili yeterli seviyede kaynak bulunmamaktadır.

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Hali hazırda yürürlükteki e-ticaret kararına göre, Filistin Ekonomi Bakanlığı nezdinde "Elektronik Ticaret Sicili" adı altında elektronik bir kayıt sistemi oluşturulacaktır. Bu sicilde, tüm elektronik mağazalar yer alacaktır ve E-Ticaret siciline kaydı bulunmayan işletmeler e-ticaret yapması yasaklanacaktır.

Bu kararın temel amacı, elektronik ticaretin düzenlenmesi ve denetlenmesi, kullanıcıların dolandırıcılığa karşı korunması, tüketici güveninin artırılması, dijital ekonomi ve elektronik ticaret alanında yatırımların teşvik edilmesi ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

E-ticaret Kararı’nın 15. Maddesine göre E-Mağaza ürün veya hizmetin teslimatını; Filistin Postası, yetkili kurumlarca lisanslanmış bir dağıtım kanalı ya da kenedi personeli vasıtasıyla gerçekleştirmekle yükümlüdür.

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Ülkede sektöre ilişkin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde bir aksaklık yaşanmamakla birlikte Filistin’e yaşadığı zor günlerde destek olan ülkelerin mallarına ilişkin algı pozitif yönlü bir seyir izlemektedir.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Filistin halkı tarafından yürütülen İsrail mallarına yönelik boykot kampanyası, yerli üretimin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu kampanya sayesinde, Filistinli şirketler ve fabrikalar; süt, süt ürünleri, içecekler, gıda maddeleri ve hatta temizlik ürünleri gibi birçok alanda İsrail ürünlerine alternatif olabilecek rekabetçi yerli ürünler üretmeye başlamıştır. Bu gelişmelerin neticesinde, Filistin pazarında birçok yeni yerli ürün markası ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu süreci desteklemek amacıyla yılın başında Filistin’de yerli üretimi teşvik eden ve Filistinli firmaların ürünlerini tanıtmaya fırsatı bulduğu bir "Yerli Ürünler Fuarı- El Badil" düzenlenmiştir.

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)

Gıda ürünlerinin ithalatı, her ürün için belirlenen belirli bir kota kapsamında gerçekleştirilmektedir. Filistinli ithalatçılar, bu ürünler için tam veya kısmi vergi muafiyetinden faydalanabilmektedir. Vergi muafiyetinden yararlanmak için şartlar yukarıda **4.9 numaralı bölümde** belirtilmiştir. Ayrıca ithal edilecek ürünlerin kotası dolduktan sonra Filistinli ithalatçılar kotası dolan ürün ithal etmek istemesi halinde daha yüksek vergi rakamları ile karşılaşılacaktır. Vergi oranları ürün tipi ve ürün miktarına göre değişmektedir. Bu durumda ödenecek vergi miktarı ithal edilecek ürün'e göre Filistin Maliye Bakanlığı tarafından özel olarak hesaplanmaktadır.

Ülkedeki diğer vergilere ilişkin bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Gelir Vergisi:

- Şirketler için; net kar oranı ve şirket tipine göz önünde bulundurularak %15 ila %20 arasında gelir vergisi uygulanmaktadır.
- Şahıslar için; yıllık gelir (ILS / NIS / YİŞ)

Gelir Vergisi Oranı (%)

- 1-75.000 arası: %5
- 75.001-150.000 arası: %10,
- 150.001 ve yukarısı: %15'tir.

KDV: %17 olarak belirlenmiştir. Meyve, sebze, turistik hizmetler ve ihraç edilen yerli ürünlere uygulanmamaktadır.

Satın Alma Vergisi: Alım vergisi, ithal edilen mallara uygulanmaktadır. Bazı ürünlerde oranlar oldukça yüksektir. Sigara, alkol, yakıt ve araçlar gibi ürünlerde uygulanmaktadır.

Emlak Vergisi: Gayrimenkul sahibi iseniz devlet yetkililerinin belirlediği rayice göre tahsil edilmektedir. Kiracı iseniz kira sözleşmesinin %17'si oranında uygulanmaktadır.

Üretim Vergisi: Çok yüksek miktarlarda tüketilen ve sağlığa zararlı olan sigara, alkol gibi yerli ürünlere uygulanmaktadır (nihai tüketiciye yansıtılmaktadır).

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Ülke işgal altında olduğu için İsrail'in güvenlik gerekçesi ile bazı ürünlerde ticarete engel olduğu bilinmektedir. GATT 21. Madde doğrultusunda bunun sorgulanması mümkün olmadığından ticarete zaman zaman aksaklıklarla karşılaşılmaktadır.

Gazze Şeridi başta olmak üzere Filistin genelinde, savaşın etkisiyle fiyatlarda ciddi artışlar yaşanmıştır. Bu durum, temel gıda ve ihtiyaç maddelerine erişimi zorlaştırmıştır.

Bunun yanı sıra, altyapının zayıf olması, kriz dönemlerinde hizmetlerin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

İsrail'in uyguladığı askeri kontrol politikaları, şehirlerarası yolların sık sık kapanmasına neden olmakta olup, ekonomik faaliyetlerin ve mal taşımacılığının önünde ciddi engeller oluşturmaktadır. Son raporlara göre, 7 Ekim 2023'ten bu yana Filistin topraklarında vatandaşların ve ürünlerin hareketliliğini kısıtlamak amacıyla 800'den fazla yeni kontrol kapısı ve bariyer kurulmuştur. Ayrıca, İsrailli yerleşimcilerin tarım arazileri üzerindeki artan baskısı ve kontrolü, birçok Filistinli çiftçinin kendi topraklarına ve tarımsal ürünlerine ulaşmasını engellemekte; bu da yerel üretimi tehdit etmektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşmasıv.b.)

Filistin Yatırım Teşvik Kurumu'nun raporuna göre, Gıda - İçecek sektöründe Mevcut Yatırım Fırsatları şunlardır:

- Sebze ve Meyve
- Bitkisel ve hayvansal yağ üretimi
- Şekerleme ve tatlı
- Gıda ürünlerinin ambalajlanması ve pazarlanması

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Ülkenin içinde bulunduğu mevcut savaş durumu, yıllardır süren İsrail işgali, siyasi ve ekonomik belirsizlikler Filistin'le yapılacak ticareti son derece riskli bir hale sokmaktadır. Özellikle mevcut savaş ve İsrail işgali nedeniyle ülkede güvenlik sorunları üst düzeydedir.

Filistin'e ait gümrük kapılarının olmaması nedeniyle Filistin'in İsrail gümrük kapıları üzerinden ticari faaliyetlerini yürüttüğü bu nedenle herhangi bir siyasi kriz halinde lojistik problemleri ortaya çıkabilmektedir.

Firmalarımızın Filistin'in işgal altında bir ülke olduğunun farkında olmaları ve bu durumun yıllardır çözülmemiş bir problem halinde tüm hayatı etkilediğini bilerek davranış sergilemeleri gerekmektedir.

7. Gıda-İçecek Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Filistin İstatistik Kurumu'nun verilerine göre, Ülkemiz 119,418 milyon dolarlık ihracat hacmiyle Filistin'e en fazla gıda ürünü ihraç eden ikinci ülke konumundadır. Benzer şekilde, Ülkemiz aynı zamanda 20,388 milyon dolarlık ithalatla Filistin'den en fazla gıda ürünü ithal eden üçüncü ülke olarak öne çıkmaktadır.

Filistin'in Ülkemiz'den en çok ithal ettiği ürünler arasında ayçiçeği tohumu, un, fırın ürünleri, bisküvi ve içecekler (mineral ve gazlı sular) yer almaktadır. Özellikle İsrail ürünlerine yönelik boykot kampanyaları sonrasında Türk ürünlerine artan ilgi nedeniyle; un ve unlu mamüller ile çikolata gibi gıda maddelerinin Filistin'e ihracatının artırılması tavsiye

edilmektedir. Bu ürünler, Filistinli tüketiciler tarafından tercih edilmekte ve pazarda güçlü bir talep görmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Bilindiği üzere 2 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla ülkemiz ile İsrail arasındaki ticari ilişkiler mevcut savaş durumunun kalıcı ateşkes ile sonlandırılması ve insani yardımların Gazze Şeridine girişine izin verilmesine kadar durdurulmuştur.

İsrail ile olan ikili ticareti durdurma kararından Filistin ile olan ticaretimizin etkilenmemesi, Filistin ile devam eden ikili ticari ilişkilerin sağlıklı şekilde yürütülmesi amacıyla 22 Ekim 2024 tarihi itibarıyla Filistin ile olan ikili ticaretimizde yeni bir mekanizma yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu ikili ticaret mekanizması kapsamında her bir sevkiyat için Filistinli ithalatçılar Filistin Milli Ekonomi Bakanlığına başvurmakta olup, sevkiyata ilişkin gerekli ticari bilgilerin elektronik ortamda iki ülke Bakanlıklarının koordinasyonunda teyit edilmesi sonrasında sevkiyatlara ilişkin gümrük tescil işlemleri gerçekleştirilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Filistin’de mevcut işgal ortamında dahi hayatın olağan akışı zorluklara rağmen sürdürülmektedir. Bu kapsamda başta Gıda-İçecek sektörü olmak üzere ticaret mevcut ilerleyişine devam etmektedir. Bu kapsamda, ülkemiz ile Filistin arasındaki olumlu ilişkilerin de etkisiyle Filistinli firmalara ürün temin etmek isteyen firmalarımız için iş fırsatlarının takip edilmesinde fayda bulunmaktadır.

10.Yararlı Adresler

Filistin Milli Ekonomi, <https://www.mne.gov.ps/>
İnvest in Palestine, <http://www.pipa.ps/index.php>
Filistin Gıda Birliği, <https://pfiu.org/>
PCBS, Filistin Merkezi İstatistik Bürosu, <https://www.pcbs.gov.ps/default.aspx>
Filistin Gümrük Polisi , <https://www.palcp.ps/>

11. Kaynakça

Kurum	Kaynak
Yatırım’a Taşvık Heyeti; İnvest in Palestine	http://www.pipa.ps/index.php
Makam, Filistin Hukuk Kanunları ve Mahkeme Kararları Ansiklopedisi	https://maqam.najah.edu/
Gıda Sanayi Birliği	https://pfiu.org/
Filistin Genel Sanayi Federsayonu	https://www.facebook.com/PFI.Palestine/?locale=ar_AR
PCBS, Filistin Merkezi İstatistik Bürosu	https://www.pcbs.gov.ps/default.aspx
The Palestinian Shippers' Council (PSC)	https://www.psc.ps/about-us/1.html
Filistin Tarım Bakanlığı	https://www.moa.pna.ps/
Filistin Standartlar Enstitüsü	http://www.psi.pna.ps/en/pages/default.aspx
Filistin Milli Ekonomi Bakanlığı	https://www.mne.gov.ps/
Maliye Bakanlığı	https://www.pmf.ps/